

Sygn. akt I UK 228/11

WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 lutego 2012 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Teresa Flemming-Kulesza (przewodniczący)

SSN Roman Kuczyński (sprawozdawca)

SSA Maciej Piankowski

w sprawie z odwołania S. D.

przeciwko Prezesowi Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego
o prawo do renty rolniczej z tytułu niezdolności do pracy,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 9 lutego 2012 r.,
skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego
z dnia 22 lutego 2011 r.,

**1. uchyla zaskarżony wyrok i oddala apelację S. D. od wyroku
Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z
dnia 25 listopada 2010 r., 2. oddala wniosek organu rentowego o
orzeczenie zwrotu spełnionego świadczenia.**

Uzasadnienie

Decyzją z dnia 21 kwietnia 2010 r., na podstawie art. 22 ust. 2 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz.U. z 2008 r., Nr 50, poz. 291 ze zm.), Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego odmówił S. D. prawa do renty rolniczej, ponieważ stał się on całkowicie niezdolny do pracy w gospodarstwie rolnym po upływie 18 miesięcy od ustania prawa do renty, ponadto nie posiadał wymaganego okresu ubezpieczenia 5 lat w okresie ostatnich 10 lat przed złożeniem wniosku o rentę rolniczą.

Sąd Okręgowy - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 25 listopada 2010 r. oddalił odwołanie wnioskodawcy od decyzji z dnia 21 kwietnia 2010 r.

W wyniku apelacji ubezpieczonego Sąd Apelacyjny – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 22 lutego 2011 r. zmienił wyrok sądu pierwszej instancji i poprzedzającą go decyzję organu rentowego z dnia 21 kwietnia 2010 r. w ten sposób, że od dnia 1 lutego 2010 r. przyznał S. D. rentę rolniczą na stałe oraz stwierdził, że organ rentowy ponosi odpowiedzialność za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do przyznania renty rolniczej. Sąd Apelacyjny stwierdził, że wnioskodawca nie spełnia warunku do nabycia prawa do renty rolniczej określonego w art. 22 ust. 2 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników, bowiem po ustaniu prawa do renty - 31 stycznia 2007 r. - ponownie stał się niezdolny do pracy w gospodarstwie rolnym 6 stycznia 2010 r., zatem po upływie 18 miesięcy od dnia ustania prawa do renty, którą pobierał do 31 stycznia 2007 r. Jednakże – w ocenie Sądu Apelacyjnego - wnioskodawca spełnił warunki określone przepisem art. 21 ust. 1 w związku z art. 21 ust. 2 pkt 5 i 8 ustawy, bowiem stał się całkowicie niezdolny do pracy w gospodarstwie rolnym w okresie podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników, a także posiada wymagany 5-letni okres podlegania ubezpieczeniu w okresie ostatnich 10 lat przed złożeniem wniosku o rentę. Sąd Apelacyjny powołał uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 13 października 2009 r., II UZP 8/09, (OSNP 2010/7-8/94) zgodnie z którą do okresu ostatnich 10 lat przed złożeniem wniosku o przyznanie renty rolniczej z tytułu niezdolności do pracy (art. 21 ust. 8 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników, jednolity tekst: Dz.U. z 2008 r. Nr 50, poz. 291 ze zm.) wlicza się okresy pobierania renty rolniczej. W

związku z powyższym, w ocenie Sądu Apelacyjnego, mając na uwadze treść powołanej uchwały należało uznać, że wnioskodawca posiada wymagany 5-letni okres podlegania ubezpieczeniu w okresie ostatnich 10 lat przed złożeniem wniosku o rentę i w związku z tym nabył prawo do renty, ponieważ w ostatnim dziesięcioleciu przed złożeniem wniosku o rentę tj. podlegał ubezpieczeniu społecznemu rolników od 22 lutego 2000 r. do 30 czerwca 2000 r., czyli przez okres 4 miesięcy 8 dni oraz od 10 kwietnia 2008 r. (jako domownik u syna) do 22 lutego 2010 r. przez okres 1 roku 10 miesięcy 12 dni. Natomiast rentę rolniczą pobierał od 22 lutego 2000 r. do 31 stycznia 2007 r., czyli przez 6 lat 11 miesięcy 8 dni, co po zsumowaniu stanowi 9 lat 1 miesiąc 28 dni i potwierdza posiadanie wymaganego, w myśl art. 21 ust. 8 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, okresu 5 lat, w okresie ostatnich 10 lat przed złożeniem wniosku o przyznanie renty rolniczej z tytułu niezdolności do pracy. Dlatego też, na mocy art. 386 § 1 k.p.c. i art. 477¹⁴ § 2 k.p.c., Sąd Apelacyjny zmienił zaskarżony wyrok i poprzedzającą go decyzję organu rentowego i przyznał S. D. prawo do renty rolniczej od daty złożenia wniosku tj. od 1 lutego 2010 r. na stałe. Uznając, że na datę wydania zaskarżonej decyzji zostały wyjaśnione wszystkie kwestie konieczne dla uprawnień wnioskodawcy do renty rolniczej, Sąd, na mocy art. 118 ust. 1a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w związku z art. 52 ust. 1 pkt 2 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, orzekł, że organ rentowy ponosi odpowiedzialność za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji.

Powyższe orzeczenie Sądu Apelacyjnego organ rentowy zaskarżył skargą kasacyjną w całości opierając ją na podstawie naruszenia prawa materialnego (art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c.) przez błędną wykładnię przepisów art. 21 ust. 1 w związku z art. 21 ust. 2 pkt 5 i art. 21 ust. 8 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (tekst jednolity: Dz.U. z 2008 r., Nr 50, poz. 291 ze zm.) oraz art. 118 ust. 1a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity: Dz.U. z 2009 r., Nr 153, poz. 1227 ze zm.) w związku z art. 52 ust. 1 pkt 2 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników. Zdaniem skarżącego organu rentowego kwestionowany wyrok narusza wskazane wyżej przepisy poprzez zaliczenie przez Sąd Apelacyjny - Sąd Pracy i

Ubezpieczeń Społecznych okresu pobierania renty rolniczej przez wnioskodawcę, w którym nie były opłacane składki na ubezpieczenie społeczne rolników, do wymaganego, pięcioletniego okresu ubezpieczenia emerytalno-rentowego w okresie ostatnich 10 lat przed złożeniem wniosku o przyznanie renty rolniczej z tytułu niezdolności do pracy. Nieuzasadnione jest przez to również orzeczenie przez Sąd Apelacyjny, iż organ rentowy ponosi odpowiedzialność za nie ustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do przyznania renty rolniczej. Organ rentowy powołując się na art. 398⁴ § 1 pkt 3 k.p.c. oraz art. 398¹⁶ k.p.c. wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i o wydanie przez Sąd Najwyższy orzeczenia co do istoty sprawy oraz orzeczenie, na podstawie art. 415 k.p.c., o zwrocie spełnionego świadczenia.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z uchwałą Sądu Najwyższego z dnia 24 lipca 2009 r., I UZP 8/2009 (OSNP 2010 r., Nr 5-6, poz. 73), przy ustalaniu spełnienia warunków posiadania 20 kwartałów (5 lat) okresu ubezpieczenia emerytalno-rentowego wymaganego do nabycia prawa do renty rolniczej z tytułu niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym, powstałej w wieku powyżej 30 lat, mającego przypadać w okresie ostatnich 10 lat przed złożeniem wniosku o rentę, nie wlicza się okresów pobierania renty z tytułu niezdolności do pracy. Sąd Najwyższy cytowaną uchwałą przesądził, w jaki sposób należy obliczać bieg 5-cio letniego okresu ubezpieczenia emerytalno-rentowego i wskazał, że nie powinien być do niego zaliczany okres pobierania renty rolniczej. Z kolei w uchwale z dnia 13 października 2009 r., II UZP 8/2009 (OSNP 2010 r., Nr 7-8, poz. 94), Sąd Najwyższy wskazał, że do okresu ostatnich 10 lat przed złożeniem wniosku o przyznanie renty rolniczej z tytułu niezdolności do pracy wlicza się okresy pobierania renty rolniczej. W tym zatem przypadku, Sąd Najwyższy rozstrzygnął, w jaki sposób należy obliczać bieg 10-cio letniego okresu od złożenia wniosku o rentę rolniczą i wskazał, że z tego okresu nie są wyłączone okresy pobierania renty rolniczej. Zgodnie z takim stanowiskiem, okres 10 lat ubezpieczenia należy liczyć wstecz od dnia złożenia wniosku o przyznanie renty rolniczej z tytułu niezdolności do pracy bez możliwości odliczania od niego okresu

pobierania renty rolniczej. Z sentencji tej uchwały nie wynika, jakoby okresy pobierania renty rolniczej w każdych okolicznościach traktowane były jako okresy zaliczane do 5-cio letniego okresu podlegania ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu wymaganego do nabycia uprawnień do renty rolniczej, a takie stanowisko zajął Sąd Apelacyjny uzasadniając swoje orzeczenie. Z uzasadnienia tej uchwały wynika natomiast, iż do okresu podlegania ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu zaliczyć należy okres pobierania renty rolniczej, ale ten, w którym rolnik - na podstawie art. 16 ust. 2 pkt 3 ustawy - objęty był na swój wniosek ubezpieczeniem emerytalno-rentowym, a zatem opłacał w tym czasie składki na to ubezpieczenie. Stanowisko takie jest w pełni uzasadnione, koresponduje bowiem z art. 6 pkt 14 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, w myśl którego w rozumieniu ustawy okresami podlegania określonemu ubezpieczeniu społecznemu są takie okresy, za które opłacono przewidziane w odpowiednich przepisach składki na to ubezpieczenie, chyba że w myśl tych przepisów nie istniał obowiązek opłacania składek. Sąd Apelacyjny, uzasadniając swój wyrok, przywołał uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 13 października 2009 r., II UZP 8/2009 i błędnie uchwałę tę odczytując wliczył okres pobierania renty przez S. D. do wymaganego 5-cio letniego okresu podlegania ubezpieczeniu pomimo braku opłacania składki na to ubezpieczenie w okresie ostatnich 10 lat przed złożeniem wniosku o rentę, co w konsekwencji doprowadziło do dokonania błędnej wykładni obowiązujących przepisów prawa, sprzecznej z treścią dotychczasowych wyroków Sądu Najwyższego w analogicznych sprawach. Na tle powyższego, stwierdzenie przez Sąd Apelacyjny, iż organ rentowy ponosi odpowiedzialność za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do przyznania renty rolniczej, stanowi naruszenie art. 118 ust. 1a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w związku z art. 52 ust. 1 pkt 2 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników. Organ rentowy prawidłowo bowiem dokonał wszystkich ustaleń faktycznych i na ich podstawie wydał decyzję odmawiającą prawa do renty rolniczej. Z zebranego w toku postępowania przed organem rentowym materiału wynikało, iż S. D. nie posiada wymaganego do przyznania renty rolniczej okresu ubezpieczenia. W związku z powyższym brak jest podstaw do uznania, że organ rentowy ponosi odpowiedzialność za nieustalenie ostatniej

okoliczności niezbędnej do wydania decyzji. Sąd Najwyższy, pomimo wskazanych wyżej uchybień, zmuszony był oddalić wniosek o zwrot świadczenia z uwagi na brak jego wyliczenia przez organ rentowy. Sąd Najwyższy w postępowaniu ze skargi kasacyjnej nie prowadzi postępowania dowodowego i związany jest zarzutami skargi kasacyjnej (art. 398¹³ § 1 i § 2 k.p.c.).

Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji na podstawie art. 398¹⁶ k.p.c.